

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT **ART ROMÀNIC**

Coordinació: LORES OTZET, IMMACULADA

Any acadèmic 2023-24

Informació general de l'assignatura

Denominació	ART ROMÀNIC			
Codi	100140			
Semestre d'impartició	1R Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Història de l'Art i Gestió del Patrimoni Artístic	2	OBLIGATÒRIA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA	TEORIA	
	Nombre de crèdits	2	4	
	Nombre de grups	1	1	
Coordinació	LORES OTZET, IMMACULADA			
Departament/s	GEOGRAFIA, HISTÒRIA I HISTÒRIA DE L'ART			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	60 hores presencials 90 hores de treball autònom			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català Altres llengües (lectures): castellà, anglès, francès, italià			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
LORES OTZET, IMMACULADA	imma.lores@udl.cat	6	Divendres, 13:00-14:00h Despatx 3.10

Informació complementària de l'assignatura

L'assignatura tracta l'art cristià d'Europa occidental dels segles XI, XII i inicis del XIII, en el context de les noves realitats polítiques, religioses i culturals, de renaixement de les ciutats i de reforma religiosa. A través de les principals obres d'arquitectura, escultura, pintura, objectes, llibres i mobiliari, es presentaran les principals novetats i característiques del romànic en la seva diversitat formal, estructural i decorativa. El fil conductor de l'assignatura serà l'edifici romànic, estructura i espai en els que s'integren les diferents manifestacions artístiques al servei d'unes funcions, la més important de les quals, la litúrgia.

Objectius acadèmics de l'assignatura

- Conèixer i desenvolupar les eines de la disciplina per a l'accés a la informació i l'anàlisi crítica de la història de l'art romànic.
- Conèixer la història de l'art de l'Europa dels segles XI i XII.
- Conèixer sistemàticament els medis, els procediments, materials i tècniques de la producció artística dels segles del romànic.
- Conèixer, discernir i relacionar correctament fenòmens artístics que tenen unes mateixes bases artístico-culturals.
- Comprendre l'obra d'art en si mateixa i en el seu entorn concret, com el resultat d'un patrocini al servei d'uns objectius i en un determinat context cultural.
- Analitzar els elements significatius d'una obra i situar-la en el seu context.
- Desenvolupar i manejar conceptes bàsics sobre iconografia per a la interpretació de les imatges.
- Identificar, distingir i avaluar o valorar les problemàtiques actuals de la conservació, criteris de restauració i gestió del patrimoni històric – artístic o cultural.
- Adquirir un coneixement sistemàtic i integrat del fet artístic: diferents llenguatges, procediments i tècniques de la producció artística al llarg de la història, així com la teoria i pensament estètic.
- Desenvolupar una visió crítica dels processos bàsics de la metodologia científica en Història de l'Art.
- Desenvolupar destreses instrumentals aplicades a la Història de l'art romànic.

Competències

- Administrar referències bibliogràfiques i utilitzar eines de cerca de recursos bibliogràfics generals i específics, incloent el seu accés per internet.
- Planificar i gestionar el temps per a la presa de decisions i el desenvolupament de tasques individuals i en entorns de treball en equip.
- Desenvolupar una visió diacrònica general de la Història de l'art general i/o universal.

- Reconèixer de forma crítica les coordenades espacio-temporals (diacronia i sincronia) i els límits i interrelacions geogràfiques i culturals de la Història de l'art.
- Identificar i reconèixer les diferents visions diacrònica regional i global dels fenòmens artístics territorials, així com les relacions entre centre i perifèria.
- Adquirir una adequada comprensió i expressió oral i escrita.

Continguts fonamentals de l'assignatura

1. Introducció.
 1. El terme "romànic". Descobriments del romànic. Historiografia. Geografia històrica i geografia artística. L'art romànic avui.
 2. Els segles del romànic. Context històrico-cultural.
 3. L'organització del treball de l'artesà-artista. El comitent. L'"autoria" de l'obra.
 4. L'església romànica: el marc i l'espai de la litúrgia. L'obra d'art integral.
2. L'arquitectura de l'església
 1. Cap a una arquitectura "orgànica": novetats en la complexitat estructural dels sistemes voltats. El desenvolupament de la capçalera: respostes a noves necessitats. Perduració dels cossos occidentals.
 2. Pervivència de models tardo antics: plantes basilicals simples i cobertes de fusta.
 3. La jerarquització i les funcions dels espais litúrgics.
3. L'ornamentació de l'arquitectura (1): el color de l'església
 1. La pintura mural
 2. Altres formes de decoració mural: l'estuc, el mosaic, els vitralls
 3. Els paviments
4. L'ornamentació de l'arquitectura (2): el "renaixement" de l'escultura arquitectònica
 1. L'escultura en l'edifici
 2. La "reinvenció" de la portada esculpida
5. L'attrezzo de la litúrgia: mobiliari, imatges i ornaments per als diferents espais.
 1. L'altar i el seu entorn: frontals, baldaquins, trons i canelobres. Reliquiaris i relíquies.
 2. El mobiliari de la comunitat religiosa i els laics: púlpits, cors i tribunes.
 3. Les imatges exemptes: culte i funcions. Grups escultòrics: el "teatre de les imatges".
 4. El tresor del temple: objectes, teixits i brodats i llibres litúrgics.
6. L'organització dels edificis en els complexos monàstics i catedralicis
 1. El claustre, funcions i imatges
 2. Altres espais comunitaris: arquitectura i decoració
7. Els scriptoris, repositoris del saber: la producció de manuscrits.
8. El romànic civil: el castell i el palau.

Eixos metodològics de l'assignatura

1. Classes teòriques (dijous i divendres): s'exposaran els continguts de l'assignatura que consten en el programa.

Els continguts del programa s'organitzen en 3 grans blocs que tindran les seves respectives proves d'avaluació.

L'estudiant ha de preparar els continguts, amb els materials que es proporcionen al campus virtual, i sobre els quals haurà de fer també exercicis pràctics.

2. La part pràctica de l'assignatura:

- servirà per treballar aspectes metodològics en sessions de workshop, sobre les quals caldrà elaborar exercicis que també seran avaluats.

- per treballar les competències del treball en equip: s'haurà de participar en un equip per elaborar un treball. Servirà també per a treballar tots els passos de l'elaboració d'un treball acadèmic.

- s'han de realitzar un mínim de 2 tutories que seràn avaluades.

Activitat	HP a l'aula	HP en línia	HNP
Classe magistral (M)	48		40
Seminari (S)	4,5		10
Pràctiques (P)			20
Treball/s (T)			20
Tutories (Tut)	.3		
Avaluació (Av)4,5	4,5		
Total	60		90

Pla de desenvolupament de l'assignatura

- Classes teòriques i pràctiques: dijous i divendres, 9:00 - 11:00 h,
- Els continguts teòrics que l'estudiant haurà de treballar a partir de les classes i els materials que se'ls proporcionin, seran avaluats en 3 exàmens, que es fixaran al campus virtual (cronograma i agenda) i seran objecte de diversos exercicis pràctics, també avaluats.
- Es realitzaran una sèrie de treballs pràctics, segons calendari -d'obertura i lliurament- que es programarà en el campus virtual i que reforçaran els continguts teòrics de l'assignatura.
- Seminari "Taller de metodologia": es realitzaran diferents tallers sobre aspectes metodològics en l'horari de classe.
- Treball en grup, sobre un tema que reforçarà les qüestions metodològiques.

El desenvolupament dels continguts de l'assignatura seguirà el cronograma que està publicat al Campus virtual (que es modificarà si el desenvolupament de l'assignatura ho requereix).

Sistema d'avaluació

AVALUACIÓ CONTÍNUA

Blocs	Tipus de proves	Quantitat	Percentatge
Bloc 1. Temari part 1	Examen	1	24%
	Exercicis pràctics	2	5%
Bloc 2. Temari part 2	Examen	1	24%
	Exercicis pràctics	2	5%
Bloc 3. Temari part 3	Examen	1	24%
	Exercicis pràctics	2	5%
Bloc 4. Taller de metodologia	Treball escrit	1	10%
	Tutories	2	3%

L'avaluació és contínua. L'avaluació de l'assignatura s'organitza en 4 blocs, tres dels quals es corresponen amb parts del temari, mentre que el 4t és eminentment pràctic i d'aprenentatge de metodologia.

Els exàmens **NO SÓN RECUPERABLES.**

FRAU ACADÈMIC O CÒPIA ESPONTÀNIA

En cas de frau acadèmic o còpia espontània, s'aplicarà el que estableix la Normativa de l'avaluació i la qualificació de la docència en els graus i màsters de la UdL.

AVALUACIÓ ALTERNATIVA

L'estudiant o l'estudianta que es vulgui acollir a l'avaluació alternativa haurà de presentar un contracte de treball o justificar, mitjançant un escrit dirigit a la degana, les raons que li impossibiliten fer l'avaluació continua en un termini de cinc (5) dies des del començament del quadrimestre. Per més informació, envieu un correu electrònic a lletres.secretariacentre@udl.cat o adreceu-vos a la Secretaria Acadèmica de la Facultat de Lletres.

Tipus de prova	Quantitat	Percentatge
Examen	1	100%

Bibliografia i recursos d'informació

Bibliografia bàsica:

Conant, K.J. *Arquitectura carolingia y románica. 800-1200*, Madrid, Cátedra, 2001 (1959). https://cataleg.udl.cat/record=b1009804~S11*cat

Dodwell, C.R., *Artes pictóricas en Occidente, 800-1200*, Madrid, Cátedra, 1995. https://cataleg.udl.cat/record=b1046897~S11*cat

Durliat, M. 1985. *Introducción al arte medieval en Occidente*. Madrid: Cátedra. Cuadernos de arte, 6. Pág. 75-183. https://discovery.udl.cat/iii/encore/record/C_Rb1073636

Español Bertran, Francesca. 2008. "L'àmbit presbiteral i el cor en els edificis romànics catalans". A: *Art i litúrgia a l'occident medieval*. Barcelona. Pàg. 29-36.

Kroesen, Justin E.A. 2008. "El altar y su mobiliario durante la época románica. La prehistoria del retablo". A: *Art i litúrgia a l'occident medieval*. Barcelona. Pàg. 37-54.

Lasko, P. 1999 (1972). *Arte sacro (800-1200)*. Madrid: Cátedra. https://cataleg.udl.cat/record=b1125273~S11*cat

Rico, D. 2014. "La arquitectura románica: originalidad y génesis". En: M. Casas Hernández (coord.). *La catedral de Salamanca de Fortis a Magna*. Salamanca: Diputación de Salamanca. Pàg. 215-232.

Senra Gabriel y Galán, José Luis. 2016. *Románico. Espacio, creación e innovación*. Madrid: Descubrir el Arte.

Bibliografia complementària:

Avril, F., Barral, X. & Gaborit-Chopin, D., *Le Monde Roman. 1060-1220. Le temps des croisades* (L'Univers des Formes), París, Gallimard, 1982. https://cataleg.udl.cat/record=b1013171~S11*cat

Avril, F., Barral, X. & Gaborit-Chopin, D., *Le Monde Romane. 1060-1220. Les Royaumes d'Occident* (L'Univers des Formes), París, Gallimard, 1983. https://cataleg.udl.cat/record=b1013298~S11*cat

Bango, I.G. 1989. *El arte románico*. Madrid: Historia 16. https://discovery.udl.cat/iii/encore/record/C_Rb1024807?lang=cat

Bango, I.G.. 1989. *Alta Edad Media. De la tradición hispanogoda al románico*. Madrid: Sílex. Introducción al arte español, II. https://discovery.udl.cat/iii/encore/record/C_Rb1029515?lang=cat

Barral, X. 2006. *Contre l'art roman ? Essai sur un passé reinventé*. París: Fayard.

Baschet, J., *L'iconographie médiévale*, Paris, Gallimard,
2008. https://discovery.udl.cat/iii/encore/record/C_Rb1331242?lang=cat

Braunfels, W. 1975. *Arquitectura monacal en Occidente*. Barcelona: Barral editores. Pág. 73-162. https://discovery.udl.cat/iii/encore/record/C_Rb1047868?lang=cat

Cahn, W. 1982. *Romanesque Bible Illumination*. Ithaca: Cornell University Press. Versión en francés: 1982. *La Bible romane: chef d'œuvre de l'enluminure*. Ginebra: Skira.

Catalunya romànica, 28 vols. Barcelona, Enciclopèdia catalana, 1986-1998. https://cataleg.udl.cat/record=b1020026~S11*cat

Demus, O. 1970. *La peinture murale romane*. París: Flammarion.

Enciclopedia del Románico, en curs de publicació. Aguilar de Campoo, Fundación Santa María la Real. https://cataleg.udl.cat/record=b1271126~S11*cat

Enciclopedia dell'Arte Medievale. XII volums, Roma, Enciclopedia Italiana, 1991-2002 https://cataleg.udl.cat/record=b1060388~S11*cat

English Romanesque Art. 1066-1200, London, Weidenfeld and Nicolson, 1984 (catàleg d'exposició).

Español, F.; Yarza, J. 2007. *El romànic català*, Manresa: Angle
Editorial. https://discovery.udl.cat/iii/encore/record/C_Rb1347440?lang=cat

Hearn, M.F. 1981. *Romanesque Sculpture. The Revival of Monumental Stone Sculpture in the Eleventh and Twelfth Centuries*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

Rudolph, C. (ed.). 2010 (2006). *A Companion to Medieval Art*. Chichester: Wiley-Blackwell. Blackwell Companions to Art History.

Ornamenta Ecclesiae. Kunst und Künstler der Romanik, Herausgeben von Anton LEGUER, Colonia, 1985, 3 vols. (catàleg exposició).

Schapiro, M., *Estudios sobre el románico* (Alianza Forma, 40), Madrid, Alianza Editorial, 1984² (1977) (recopilació d'articles). https://cataleg.udl.cat/record=b1015040~S11*cat

Vergnolle, É., *L'Art romane en France*, París, Flammarion, 1994.